

Beslutningsforslag nr. B 152. Fremsat den 23. maj 1986 af Erik B. Smith (S), Hanne Andersen (S), Jytte Andersen (S), Svend Auken (S), Mette Groes (S), Qvist Jørgensen (S), Torben Lund (S), Lykketoft (S), Ivar Nørsgaard (S), Joanna Rønn (S) og Taanquist (S)

Forslag til folketingsbeslutning om arbejdsmarkedspension

Folketinget opfordrer regeringen til i folketingsåret 1986-87 at fremsætte lovforslag om en generel arbejdsmarkedspension efter følgende principper:

1. Der gennemføres med virkning fra 1. januar 1988 følgende forbedringer af ATP:
 - 1a. En højere arbejdsmarkedstillægspension (ATP) med en særlig begunstiggelse for dem, der er over 55 år. Merudgiften dækkes gennem en fordobling af de nuværende ATP-bidrag.
 - 1b. En ligestilling mellem arbejdere og funktionærer ved indbetaling af bidrag under ferie, sygdom og barsel.
 - 1c. En sikring af pensionsoptjening under ledighed ved indbetaling af bidrag via A-kassesystemet.
 - 1d. Fastholdelse af pensionsdækningen ved en årlig løntalsregulering af bidragene.
2. Der iværksættes med virkning fra 1. januar 1989 en generel arbejdsmarkedspension for alle lønmodtagere mellem 16 og 67 år med følgende indhold:
 - 2a. En alderspension fra det fyldte 67 år. En invalidepension. En børnepension i tilfælde af dødsfald. En ægtefælle-/samleverpension i tilfælde af dødsfald.
 - 2b. Personkredsen omfatter alle lønmodtagere, hvortil der indbetales bidrag til ATP-ordningen, forudsat at de ikke allerede er omfattet af en arbejdsmarkedspensionsordning af mindst samme omfang.
- 2c. Pensionsordningen finansieres gennem et arbejdsgiverbidrag og et lønmodtagerbidrag, der over en 10-årig periode gradvis forøges fra henholdsvis 0,6 pct. og 0,3 pct. til henholdsvis 6 pct. og 3 pct. af den samlede lønsom.
- 2d. Der sikres pensionsoptjening under ledighed ved indbetaling af bidrag via A-kassesystemet.
- 2e. Der sikres pensionsoptjening under sygdom og barsel.
- 2f. Ved beregning af alders-, invalide-, børne- og ægtefælle-/samleverpension anvendes et beregningsgrundlag, der ikke skelner mellem forskelle i mænds og kvinders invaliditet og dødelighedshypothet inden for de forskellige aldersgrupper. Arbejdsmarkedspensionen opbygges i øvrigt efter sædvanlige forsikringsmæssige principper.
- 2g. Arbejdsmarkedspensionen etableres som en selvstændig pensionsordning (pensionskasse) med repræsentantskab, bestyrelse og direktion. Repræsentantskab og bestyrelse sammensættes, så repræsentanterne for de af ordningen omfattede lønmodtagere har flertal i begge forsamlinger. Administrationen af arbejdsmarkedspensionen varetages af ATP.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger til arbejdsmarkedspensionen

Det nuværende pensionssystem er et blandings-system, hvor folkepensionen for langt de fleste spiller den helt afgørende rolle. Ud over den generelle overbygning for lønmodtagere med ATP-ordningen findes en række individuelle og kollektive arbejdsmarkedspensionsordninger, baseret på aftaler mellem ansatte og deres arbejdsgiver, som supplerer folkepensionen.

Ca. 1/3 af samtlige lønmodtagere er i dag omfattet af en arbejdsmarkedspensionsordning i deres ansættelsesforhold. Foruden tjenestemandsansatte er det fortrinsvis funktionærer, både i den offentlige og private sektor – for sidstnævntes vedkommende for en væsentlig del bedrelønnede funktionærer uden for LO-området.

Selv om arbejdsmarkedspensionsordninger ikke er nogen ny foreteelse, kan det konstateres, at der gennem de seneste 15–20 år har været tale om en betydelig stigning i antallet af ordninger og dermed også lønmodtagere med denne form for tryghed i alderdommen.

Konsekvensen af denne udvikling er, at der herigennem vil blive skabt grundlag for voksende uligheder i alderdommen. En meget betydelig del af de nuværende lønmodtagere vil kunne se frem til en alderdomstryghed på et væsentligt højere niveau, end hvad der er tilfældet for lønmodtagere, der alene er berettiget til folkepension og ATP.

Uanset der uden en arbejdsmarkedspensionsreform må forventes en fortsat vækst i antallet af frivillige arbejdsmarkedspensionsordninger, vil der stadig være mange lønmodtagere, som vil stå tilbage uden anden form for tryghed i alderdommen end folkepension og ATP.

Det er imidlertid ikke kun denne ulighed, der nødvendiggør forslaget om en arbejdsmarkedspensionsreform. Det er tvivlsomt, om en satsning alene på forbedring af folkepensionen vil være i stand til at imødekomme de nuværende lønmodtageres forventninger til den økonomiske tryghed i alderdommen. F.eks. kan det blive vanskeligt at

opnå politisk tilslutning til at øge skattetrykket i fornødent omfang – ikke mindst i betragtning af, at folkepensionisternes andel af befolkningen vil vokse meget betydeligt på den anden side af år 2000, og det *alene* vil kræve en meget væsentlig forøgelse af ressourcerne.

Der er derfor klart behov for at gå nye veje i bestræbelserne på at løse de mere langsigtede pensionsproblemer, således som det for år tilbage er sket i de andre nordiske lande.

Der er derfor behov for en arbejdsmarkedspensionsreform baseret på solidariske principper. Reformen bør indeholde en mærkbar forbedring af ATP-ordningen og en ny arbejdsmarkedspension for de lønmodtagere, der i dag er uden anden økonomisk sikkerhed i alderdommen end folkepensionen og ATP.

Gennem arbejdsmarkedspensionsreformen og forbedring og omlægning af folkepensionen tilstræbes en samlet pension, som for de lavestlønnede på arbejdsmarkedet vil nærme sig fuld dækning.

For højere lønnede vil pensionsdækningen være lavere, bl.a. som følge af den gradvise omlægning af folkepensionen. Men for alle grupper bliver der tale om en rimelig og socialt forsvarlig pensionssikring.

Forslagene til forbedring af ATP-ordningen skal ses i lyset af de åbenbare svagheder, som ordningen har i dag, og det forhold, at bidragene, siden ordningens start i 1964, ikke er blevet reguleret i takt med lønudviklingen.

Socialdemokratiet finder derfor, at der er behov for en forbedring af ordningen, gennemført ved lov, idet man lægger afgørende vægt på, at ATP-ordningen bibeholdes, bl.a. som følge af de fordelingsprincipper, som ligger til grund for pensionsoptjeningen.

Som 2. del af arbejdsmarkedspensionsreformen foreslår socialdemokratiet en lovbaseret arbejdsmarkedspension for alle lønmodtagere, der ikke er tilknyttet en eksisterende arbejdsmarkedspensionsordning.

Den ny ordning foreslås opbygget som en indtægtsbestemt tillægspension, baseret på forsikringsmæssige principper, som det er tilfældet i de eksisterende arbejdsmarkedspensionsordninger.

Forslaget om også at gennemføre denne udbygning af pensionssystemet via lovgivning er udtryk for en erkendelse af vanskelighederne ved at sikre samtlige lønmodtagere en rimelig tillægspension gennem aftaler på arbejdsmarkedet.

Udviklingen gennem de seneste 15–20 år har vist, at nye arbejdsmarkedspensionsordninger først og fremmest er oprettet inden for den offentlige sektor og i mere begrænset omfang inden for funktionærgrupper på det private arbejdsmarked. En udbygning af arbejdsmarkedspensionssystemet gennem aftaler vil i praksis blive yderst vanskelig. Det gælder især for grupper af lønmodtagere inden for mindre og svagt organiserede overenskomstområder. Dertil kommer, at ulighederne i pensionsrettighederne vil påvirke mobiliteten på arbejdsmarkedet i negativ retning.

I øvrigt henledes opmærksomheden på, at de arbejdsmarkedspensionsordninger, som i 60'erne blev opbygget i de andre nordiske lande, også blev gennemført ved lovgivning og således kom til at omfatte samtlige lønmodtagere.

Uanset at arbejdsmarkedspensionsreformen foreslås gennemført ved lovgivning, finder socialdemokratiet det naturligt og nødvendigt at inddrage arbejdsmarkedets parter i drøftelserne om en lovgivning på området og dennes konsekvenser for kommende overenskomstforhandlinger. Rigtigt tilrettelagt – via en bevidst prioritering og samordning – vil det inden for en kort årrække være muligt at gennemføre arbejdsmarkedspensionsreformen og samtidig tilgodese andre af lønmodtagerne prioriterede krav i forbindelse med overenskomstforhandlingerne.

Vedrørende forbedring af ATP-ordningen

Ordnningen foreslås iværksat med virkning fra 1. januar 1988, hvor der gennemføres en fordobling af de hidtidige arbejdsgiver- og lønmodtagerbidrag. Herefter forhøjes bidragene hvert år i takt med den gennemsnitlige lønudvikling. De omkostningsmæssige konsekvenser af en fordobling af arbejdsgiver- og lønmodtagerbidragene i ATP-ordningen anslås til ca. 0,7 pct., hvoraf arbejdsgiverne skal bære $\frac{2}{3}$, dvs. ca. 0,5 pct.

I tilknytning til fordoblingen af bidragene etableres en overgangsordning, baseret på en særlig anciennitetsskala, som tilgodeser de årgange på

arbejdsmarkedet, der vil overgå til pension inden for de nærmeste 10–12 år.

Ligestilling mellem funktionærer og arbejdere gennemføres ved, at der sikres samme pensionsop-tjening under ferie og sygdom.

ATP-ordningen ændres endvidere, så lønmodtagere sikres mod, at længere ledighedsperioder fører til en urimelig forringelse af pensionsvilkårene. Til dette formål etableres en særlig finansieringsordning, tilknyttet A-kassesystemet, gennem en forhø-jelse af medlems-, arbejdsgiver- og statslige bidrag.

Vedrørende den generelle arbejdsmarkedspension

Den generelle arbejdsmarkedspensionsordning foreslås iværksat med ikrafttræden 1. januar 1989.

Den foreslåede arbejdsmarkedspensionsordning sikrer ret til en alderspension fra det fyldte 67. år. Samtidig sikres en invalidepension i tilfælde af indtruffen invaliditet, tilkendt og udmålt efter samme regler, som gælder for tjenestemænd i dag. Endvidere indføres en børnepension, i tilfælde af dødsfald, til egne børn under 21 år som en løbende ydelse, svarende til 25 pct. af den beregnede samlede pension. Endelig indføres en ægtefælle-/samleveragepension i form af en kapitalpension, svarende til afdødes årsløn, til den efterlevende ved dødsfald, indtrådt før det 67. år – og fra det 67. år valgmulighed mellem egenpension og ægtefællepension.

For lønmodtagere, der 1. januar 1989 er fyldt 55 år, udbetales alderspensionen som en engangsydelse ved det 67. år.

Personkredsen omfatter lønmodtagere, der obligatorisk indbetaler bidrag til ATP-ordningen, dvs. som hovedregel lønmodtagere mellem 16 og 67 år med gennemsnitlig 10 timers ugentlig beskæftigelse. Desuden vil arbejdsløshedsforsikrede ledige være omfattet.

Undtaget er dog lønmodtagere, der er omfattet af en allerede eksisterende helt eller delvis arbejdsgiverfinansieret arbejdsmarkedspensionsordning. Det er dog en forudsætning, at den samlede bidragsprocent eller tilskudsprocent mindst svarer til den til enhver tid gældende bidragsprocent i den generelle arbejdsmarkedspensionsordning. Samtidig forudsættes, at arbejdsgiverens andel, som et minimum, modsvarer arbejdsgiverprocenten i den generelle arbejdsmarkedspensionsordning. Hvor ovenstående ikke er tilfældet, forpligtes arbejdsgivere og lønmodtagere til at foretage indbetaling til den generelle ordning modsvarende forskellen. Fordelingen af bidrag på arbejdsgivere og lønmod-

tagere bestemmes af bidragsfordelingen i den allerede eksisterende ordning.

For lønmodtagere, der på et senere tidspunkt måtte blive beskæftiget inden for overenskomstområdet omfattet af en eksisterende arbejdsmarkedspensionsordning, ophører bidragsbetalingen til den generelle ordning fra dette tidspunkt. Det forudsættes dog, at man bliver omfattet af den allerede eksisterende ordning inden for overenskomstområdet, og at denne opfylder de ovenfor anførte krav. Den hidtil optjente pension i den generelle ordning forbliver i denne, og tilhørsforholdet får derefter karakter af hvilende medlemskab.

Arbejdsgiver- og lønmodtagerbidragene i ordningen fastsættes til henholdsvis 0,6 pct. og 0,3 pct. pr. 1. januar 1989. Over en 10-årig periode forøges de procentvise arbejdsgiver- og lønmodtagerbidrag gradvis til henholdsvis 6 pct. og 3 pct. Den årlige forhøjelse fastsættes til 0,6 pct. for arbejdsgiverbidraget og 0,3 pct. for lønmodtagerbidraget.

Arbejdsgiver- og lønmodtagerbidraget beregnes for hver lønningperiode af den samlede løn, inklusive bl.a. overarbejdstillæg, genetillæg, søgnehelldagstillæg og feriepenge samt sygedagpenge fra arbejdsgiveren.

Med henblik på at sikre pensionsoptjeningen under arbejdsløshedsperioder gennemføres ligeledes med virkning fra 1. januar 1989 og med udgangspunkt i den samlede bidragsprocent en gradvis forhøjelse af medlems-, arbejdsgiver- og statslige bidrag til arbejdsløshedsforsikringsordningen.

Provenuet anvendes til betaling af pensionsbidrag til den generelle arbejdsmarkedspensionsordning for arbejdsløshedsforsikrede lønmodtagere, der rammes af arbejdsløshed. Det overførte pensionsbidrag fastlægges på grundlag af den maksimale dagpengesats og den til enhver tid gældende samlede bidragsprocent til den generelle arbejdsmarkedspensionsordning. De til den arbejdsløshedsforsikrede udbetalte dagpenge påvirkes ikke af ordningen.

Også arbejdsløshedsforsikrede lønmodtagere under de allerede eksisterende arbejdsmarkedspensionsordninger omfattes af denne særlige ordning.

Under sygdom eller barselorlov, hvor der udbetales dagpenge fra det offentlige, indbetales på tilsvarende vis som under arbejdsløshed pensionsbidrag fra de offentlige myndigheder, baseret på den samlede bidragsprocent og den maksimale dagpengesats.

Ved beregning af alders-, invalide- og børnepension anvendes et beregningsgrundlag, som ikke sonderer mellem forskelle i mænds og kvinders invaliditets- og dødelighedshyppighed inden for forskellige aldersgrupper.

Arbejdsmarkedspensionsordningen opbygges i øvrigt efter sædvanlige forsikringsmæssige principper, med en grundpension og bonuspension og som en tariffordning. De udbetalte pensionsydelse bestemmes således til enhver tid af de indbetalte bidrag under hensyn til de igennem lovgivningen fastsatte forsikringselementer, rente- og lønudvikling samt administrationsomkostninger.

Den generelle arbejdsmarkedspensionsordning etableres som en selvstændig ordning med repræsentantskab, bestyrelse og direktion. Repræsentantskab og bestyrelse sammensættes, så repræsentanterne for de af ordningen omfattede lønmodtagere har flertal i begge forsamlinger.

Ordningens administration varetages i øvrigt af ATP. Pensionskasser og livsforsikringsvirksomheder samt statslige og kommunale myndigheder pålægges at tilføre ATP de nødvendige oplysninger, således at ATP kan administrere den foreslåede friholdelse af de lønmodtagere, som er omfattet af en allerede eksisterende arbejdsmarkedspensionsordning.

Om socialindkomsten

Efter indførelsen af realrenteafgiften på afkast af pensionsopsparing og af de nye regler for personlig indkomstbeskatning mener socialdemokratiet; at der bør ske en ændring i socialindkomsten, så personer med opsparing m.v. til pensionsordninger stilles forholdsvis bedre end nu i relation til de ydelser, der er afhængige af socialindkomsten. Socialdemokratiet ønsker en socialindkomst, der beregnes som summen af personlig indkomst, eventuel positiv nettokapitalindkomst og et formuetillæg. Det betyder, i relation til pensionsordninger, to lempelser.

For det første vil hverken lønmodtager- eller arbejdsgiverbidrag vedrørende pension længere skulle indregnes i socialindkomsten, og der skal heller ikke gives et tilsvarende tillæg for tjenstemandspensionsret.

For det andet skal samordningsfradrag ikke længere tillægges tjenstemandspensionisters socialindkomst.